

Editorial

Reproducem pentru cititorii *NRDO* cauza *E.S. c. Austria* (vezi secțiunea de jurisprudență), la care adăugăm în acest editorial al începutului de an comentariile unor specialiști pe marginea deciziei Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO). Titlul Comunicatului de presă al CEDO din 25 octombrie 2018 a sintetizat mesajul cauzei în următorii termeni: „Condamnarea pentru a-l fi numit pe Mahomed drept pedofil nu încalcă articolul 10 [al Convenției europene a drepturilor omului (Cedo)]”. Iată și un sumar al cauzei, preferat dintre mai multe de *Stijn Smet, profesor asistent de Drept Constituțional al Universității Hasselt*:

Partidul Austriac al Libertății, dreapta radicală, organizează seminarii gratuite pe tema „Informații de bază despre Islam”. Titlul seminariilor camuflează – nu-i mare șoc - demagogia împotriva islamului.

Seminarele sunt anunțate public, însă doar aproximativ 30 de participanți se prezintă la expuneri (numesc aceasta o veste bună).

Un jurnalist sub acoperire participă la unul dintre seminarii. Jurnalul pentru care lucrează aduce ulterior la cunoștința autorităților conținutul seminarului.

Vorbitoarea, doamna E.S., este pusă sub acuzare pentru a fi susținut că profetul Muhammad a fost un pedofil, întrucât se presupune că s-a căsătorit cu o fată de șase ani și a avut relații sexuale cu ea (când avea nouă ani).

E.S. este condamnată pentru „disprețuirea doctrinelor religioase” în temeiul articolului 188 din Codul penal austriac. Infracțiunea cere ca declarațiile disprețuitoare să fie făcute „în circumstanțe în care comportamentul persoanei poate genera o indignare justificată”.

Condamnarea sa este confirmată în recurs și de către Curtea Supremă din Austria.

E.S. merge la Strasbourg, unde CEDO nu găsește a i se fi încălcat libertatea de exprimare. Curtea acordă Austriei o largă marjă de apreciere și stabilește că instanțele naționale au echilibrat drepturile și interesele aflate în conflict în conformitate cu standardele Curții.

Decizia Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *E.S. c. Austria* a produs imediat reacții. Nu este prima oară când o judecată a CEDO este urmată de contestații sau aplauze – precum în cauzele relativ recente *Kononov c. Letonia* și *Lautsi c. Italia*. Aproape fără precedent este însă stilul notelor critice, nu doar aspre, ci afișând lipsă de considerație pentru textul semnat de judecătorii europeni. Iată pentru această atitudine, comentariul profesorului *Stijn Smet*: „Când am citit pentru prima oară *E.S. v. Austria*, am fost uluit; șocat de cât de artificiale și cât de lipsite de sens erau unele dintre raționamentele CEDO. Apoi, când am citit câteva comentarii academice despre decizie, am fost nedumerit; șocat de cât de surprinși erau unii comentatori privind alte aspecte ale raționamentului Curții” (<https://strasbourgobservers.com/2018/11/07/e-s-v-austria-freedom-of-expression-versus-religious-feelings-the-sequel/>). Sau iată rândurile profesorului

Marko Milanovic de la Universitatea Nottingham: „Am citit această decizie de mai multe ori. De fiecare dată când am recitit-o, m-a deranjat și mai mult” (<https://www.ejiltalk.org/legitimizing-blasphemy-laws-through-the-backdoor-the-european-courts-judgment-in-e-s-v-austria/>).

Adăugăm o listă de citate cu observații de fond:

Malthe Hilal-Harvald: „Voi susține că, prin această decizie, Curtea nu numai că întărește interzicerea blasfemiei, ci estompează și linia dintre discursul urii și blasfemie. Mai mult, Curtea urmează autoritățile austriece în discuția lor absurdă despre gradul de adevăr al declarațiilor reclamantului. În întregul ei exercițiu, Curtea aplică standarde incoerente pentru ceea ce ar trebui considerat drept limbajul acceptabil” (<https://voelkerrechtsblog.org/truth-or-dare/>).

Matthew Scott: „Prin susținerea a ceea ce ar fi de numit legea austriacă a blasfemiei, într-un moment în care astfel de legi au fost abrogate în majoritatea țărilor europene, Curtea a încurajat intoleranța religioasă, subminându-i pe moderați și a oferit un argument util islamistilor. « Vă plângeți de legile noastre despre blasfemie », vor spune fanaticii însetați de sânge din Pakistan, « dar chiar și instanța voastră de vârf în materie de drepturile omului afirmă că legile blasfemiei sunt necesare într-o societate democratică. În mod clar, noi avem dreptate și voi greșiți »” (<https://www.irishlegal.com/article/matthew-scott-ecthr-blasphemy-law-judgment-is-dreadful>).

Shane Armstrong: „Libertatea de exprimare în Europa a primit o lovitură fatală” [Judecătorii europeni] „plasează protejarea reputației lui Mohammed deasupra protecției copiilor [...], de vreme ceea ce se consideră o declarație de fapt, că actul lui Mohammed de a comite abuzuri sexuale împotriva unui copil în vârstă de 9 ani, în mod repetat, pe întreaga durată a « căsătoriei », nu mai poate fi numit pedofilie. În mod sincer, consider această susținere dezgustătoare și rușinoasă” (<https://liberalistia.com/the-ember/es-v-austria-echr-ruling-03-11-2018>)

Simon Cottee: [Decizia CEDO] „a legitimat ceea ce este înainte de toate, cu excepția numelui, o lege austriacă a blasfemiei și, prin invocarea noțiunii alunecoase a « păcii religioase », ea a oferit în mod efectiv un drept de veto celor care sunt gata să folosească violența în apărarea credințelor lor religioase” (<https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2018/10/europe-rules-against-free-speech/574369/>).

Alți autori au notat slăbiciunea analizei de proporționalitate, caracterul precar al susținerilor privind protecția sentimentelor religioase și a păcii religioase („ideea nebuloasă a unei coexistențe pașnice”), invocarea cauzei *S.A.S. c. Franța*, faimoasă pentru respingerea drepturilor unor musulmani într-o țară europeană, pentru a susține protecția drepturilor ipotetice ale musulmanilor dintr-o altă țară europeană¹.

Este de bănuț emoția trezită de decizia CEDO între militanții musulmani activi în modernizarea islamului și printre organizațiile seculariste. O organizație internațională care-și legitimează activitatea prin „valorile spirituale și morale care sunt patrimoniul comun al popoarelor europene”, Centrul European pentru Lege și Justiție, a avut în proces rolul de parte terță. Centrul a adus ca argument ideea că legea austriacă protejează credința în sine, mai curând decât sentimentele credincioșilor, și are prin urmare natura unei legi a blasfemiei. Or, potrivit standardelor legale internaționale, o astfel de lege ar trebui abrogată.

Iată un citat din considerațiile federației seculariste Humanist International: „...decizia Curții

1 Am adăuga folosirea ca referință pentru analiza raporturilor dintre libertatea de exprimare și cea de religie a Declarației secretarului general al Organizației Conferinței Islamice la cea de-A Cincisprezecea Sesiune a Consiliului pentru Drepturile Omului (chiar dacă prin intermediul Rezoluției 16/18 a Consiliului pentru Drepturile Omului al ONU). De asemenea, ipocrizia de a înregistra un „ofensat” al conținutului prelegerilor, ziaristul care a participat la ele sub acoperire, infiltrat deci cu o motivație polițienească.

Europene de a nu interveni în acest caz este frustrantă și se adaugă timidității crescânde a Curții cu privire la aspecte fundamentale ale libertății de exprimare. Odată cu creșterea naționalismului și a populismului în întreaga Europă, nu este dificil să vedem de ce atât de mulți ar dori să evite confruntarea cu aceste probleme dificile. Însă reducerea exprimării libere riscă să legitimeze vocile paranoide care creează fracturi în societățile noastre ... (<https://humanists.international/2018/10/european-court-fails-overturn-blaspemy-conviction-austria/>)

În România, cauza *E.S. c. Austria* nu a creat dezbateri și nu știm luări de poziție ale celor câteva organizații cu program secularist. Asociația Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință (prezentă în acest număr prin *Laudatio* care a însoțit premiul asociației pe anul 2019 – vezi secțiunea MISCELLANEA) este membră a Humanist International și deci este solidară cu opinia federației.

În momentul în care sunt scrise aceste rânduri cauza este așteptată la Marea Curte. Se poate spera ca la rejudecarea ei, alți 17 membri ai Curții Europene a Drepturilor Omului să facă uitat acest episod stânjenitor al istoriei CEDO.